

Дело C-389/20**Резюме на преюдициалното запитване съгласно член 98, параграф 1 от
Процедурния правилник на Съда****Дата на постъпване в Съда:**

14 август 2020 г.

Запитваща юрисдикция:

Juzgado de lo Contencioso-Administrativo № 2 de Vigo (Испания)

Дата на акта за преюдициално запитване:

29 юли 2020 г.

Жалбоподател:

CJ

Ответник:

Tesorería General de la Seguridad Social

Предмет на преюдициалното запитване

Социално осигуряване — Специален режим за работниците в домакинството — Жени, работещи в домакинството — Изключване на социалноосигурителната вноска за рисковете безработица — Изключване от обезщетенията за безработица

Предмет и правно основание на преюдициалното запитване

Преюдициално запитване — Член 267 ДФЕС — Съвместимост на национална разпоредба с Директиви 79/7/ЕИО и 2006/54/ЕО — Дискриминация, основана на пола

Преюдициални въпроси

Член 4, параграф 1 от Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 година относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, който не допуска

каквато и да е дискриминация, основана на пола, пряко или косвено, в задължението за внасяне на осигурителните вноски, и член 5, буква б) от Директива № 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите, който съдържа идентична забрана на пряка или непряка дискриминация, основана на пола, по отношение на обхвата на социално-осигурителните схеми и условията за достъп до тях, както и по отношение на задължението за правене на вноски и изчисляването на вноските,

трябва ли да се тълкуват в смисъл, че не допускат национална разпоредба като член 251, буква d) от LGSS, съгласно която

„[з]акрилата на специалната схема за работниците в домакинството не обхваща безработицата“?

При утвърдителен отговор на предходния въпрос, трябва ли посочената разпоредба да се счита за пример за забранена дискриминация по смисъла на член 9, параграф 1, букви д) и/или к) от Директива № 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 г., доколкото адресатите на разглежданата норма, член 251, буква d) LGSS, са почти изключително жени?

Цитирани разпоредби на правото на Съюза

- I. Договор за функционирането на Европейския съюз, член 157.
- II. Харта на основните права на Европейския съюз, членове 21 и 23.
- III. Директива 79/7/ЕИО на Съвета от 19 декември 1978 г. относно постепенното прилагане на принципа на равното третиране на мъжете и жените в сферата на социалното осигуряване, член 2, член 3, буква а) и членове 4, 5 и 6.
- IV. Директива 2006/54/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 5 юли 2006 година за прилагането на принципа на равните възможности и равното третиране на мъжете и жените в областта на заетостта и професиите, член 1, буква в), член 5, буква б), член 7, параграф 1, буква а), подточка v), и член 9, параграф 1, буква д).

Разпоредби на националното право, на които е направено позоваване

- I. Член 41 от Конституцията на Испания

„Държавата поддържа обществен режим на социално осигуряване за всички граждани, който гарантира подходящи социално подпомагане и обезщетения в случаите на необходимост, **особено при безработица**“.

II. Real Decreto Legislativo 8/2015 (Кралски законодателен декрет 8/2015) от 30 октомври 2015 г. за одобряване на консолидираната редакция на Ley General de la Seguridad Social (Общ закон за социалното осигуряване, наричан по-нататък „LGSS“).

„Член 166. Положения, приравнени на тези на работещи лица.

1. За целите, посочени в член 165, параграф 1, законовото положение на пълна безработица, при което работникът получава обезщетение за този риск, се приравнява на това на работещо лице.

[...]

„Член 250. Обхват на прилагане:

1. Работници, наети по специалното трудово правоотношение, посочено в член 2, параграф 1, буква b) от преработения текст на Ley del Estatuto de los Trabajadores (Закон за статута на работниците), се обхващат от специалната схема за работниците в домакинството.

[...]

2. Правният режим на тази специална схема е предвиден в настоящия дял II, както и в правилата за нейното прилагане и изпълнение, с определените в тях особености“.

„Член 251. Закрила

Работниците, за които се прилага специалната схема за работниците в домакинството, имат право на социалноосигурителни обезщетения в размера и при условията, предвидени в настоящата Обща схема за социално осигуряване, със следните особености:

[...]

d) Закрилата на специалната схема за работниците в домакинството не обхваща безработицата“.

„Член 263. Нива на закрива

1. Нивата на закривата при безработица са закрива, основана на вноски, и закрива, основана на помощи, като **и в двата случая тя е публична и със задължителен характер.**

2. Закрилата, основана на вноски, има за цел да предоставя обезщетения, които да заместят трудовото възнаграждение, което лицето е престанало да получава вследствие на загубване на работа, прекъсване на договора или намаляване на работното време.

3. Закрилата, основана на помощи, допълва тази по предходния параграф и гарантира защитата на безработните лица, които попадат в някоя от хипотезите по член 274“.

„Член 265. Закрила.

1. Закрилата при безработица включва следните обезщетения:

a) Закрила, основана на вноски:

1.° Обезщетение за пълна или частична безработица.

2.° Изплащане на съответната част на предприятието за вноските за социално осигуряване по време на получаване на обезщетения за безработица, освен в случаите по член 273, параграф 2.

b) Закрила, основана на помощи:

1.° Помощ за безработица.

2.° Изплащане, когато е приложимо, на вноските за социално осигуряване, съответстващи на пенсионното осигуряване по време на получаване на обезщетението за безработица, в случаите, предвидени в член 280.

3.° Право на здравни услуги и евентуално на семейни помощи при същите условия като работниците, включени в някоя от схемите за социално осигуряване.

2. Освен това закрилата включва специфични помощи за обучение, повишаване на квалификацията, ориентиране, преквалифициране и професионална интеграция в полза на безработните лица и други помощи, които имат за цел да насърчат постоянната заетост. Това не засяга евентуалните правомощията за управление на активните политики по заетостта, които се осъществяват съответно от общата държавна администрация или администрацията на автономните области в съответствие с правилата за прилагане.

[...]“

„Член 267. Законно положение на безработица

1. Работниците, които попадат в някой от следните хипотези, се намират в законно положение на безработица:

- a) При прекратяване на трудовото правоотношение
[...].

Кратко представяне на фактическите обстоятелства и на главното производство

- 1 Жалбоподателката е работничка в домакинството, която предоставя услугите си на работодател — физическо лице. Считано от януари 2011 г. тя е включена в специалната схема на социалното осигуряване на работниците в домакинството, предвидена в член 250 от Общия закон за социалното осигуряване (наричан по-нататък „LGSS“).
- 2 На 8 ноември 2019 г. жалбоподателката подава молба до Tesorería General de la Seguridad Social (Обща социалноосигурителна каса, наричана по-нататък „TGSS“ или „ответникът“), с която иска да прави вноски за безработица, за да придобие съответно право на обезщетение за безработица, в случай че в бъдеще се окаже в такова положение. Молбата е придружена от писмено съгласие на нейния работодател за внасяне на социалноосигурителни вноски.
- 3 С решение от 13 ноември 2019 г. административният директор на TGSS отхвърля молбата ѝ, като се позовава на член 251 d) от LGSS, който гласи, че „[з]акрилата на специалната схема за работниците в домакинството не обхваща безработицата“. В решението се заключава, че „понастоящем не е възможно внасяне на вноски в системата за социално осигуряване за риска безработица за тази категория работници/чки“.
- 4 Жалбоподателката обжалва това решение по административен ред пред прекия ръководен орган на посочения директор, а именно началника на отдела за оспорване на TGSS. На 19 декември 2019 г. този началник приема решение, с което обявява жалбата за недопустима. Правното основание на това решение възпроизвежда отново член 251, буква d) от LGSS и сочи, че молбата не може да бъде уважена, тъй като в случая вноските за покриване на риска безработица са изрично изключени от закона. Това решение слага край на административното производство.
- 5 На 2 март 2020 г. жалбоподателката подава жалба срещу това решение пред запитващата юрисдикция. Тя иска това решение да се обяви за незаконно и да се отмени, като се обяви, че в качеството ѝ на работник в домакинство тя има право да се осигури за риска безработица, като ѝ се позволи да внася осигурителни вноски, считано от 8 ноември 2019 г.
- 6 Тъй като има съмнения относно съвместимостта на член 251, буква d) от LGSS с Директиви 79/7/ЕИО и 2006/54/ЕО запитващата юрисдикция решава да спре производството и да отправи до Съда настоящото преюдициално запитване.

Основни доводи на страните в главното производство

- 7 Жалбоподателката представя данни, които доказват, че категорията на работниците в домакинството е съставена почти изцяло от жени, и твърди, че спорната разпоредба, член 251, буква d) от LGSS, представлява дискриминация на женския пол. В подкрепа на това тя се позовава на решение на Съда от 22 ноември 2012 г., Elbal Moreno (C-385/11, EU:C:2012:746), и по-специално на точка 29 от него, съгласно която „е налице непряка дискриминация по смисъла на член 4 от Директива 79/7, когато прилагането на национална мярка, макар и формулирана неутрално, всъщност поставя в неблагоприятно положение много по-голям брой жени, отколкото мъже“.
- 8 Жалбоподателката счита, че положението на социална безизходица, в което се намират работниците в домакинство след прекратяване на предоставянето на услугите им по причини, за които те не носят отговорност, вследствие на спорната разпоредба, се изразява пряко в невъзможността за получаване на обезщетение за безработица, а също и непряко в невъзможност за получаване на другите социални помощи. Така в случай на болест, при все че те са защитени от положение на временна нетрудоспособност, на практика ако това положение продължи във времето често те загубват работата си, било то със съгласието на двете страни, било то с отказа на работодателя да продължи това трудово правоотношение, позволено му от законодателството, при което те се оказват лишени от закрила, за разлика от правния режим на всеки друг нает работник. Така доколкото те нямат право на обезщетения за безработица законодателят не счита, че те се намират в положение, сходно с това на участие в социалното осигуряване, поради което е невъзможно да ползват други обезщетения, например обезщетенията, произтичащи от евентуална неработоспособност, или всяка друга публична помощ, която изисква изчерпване на правото на обезщетения за безработица.
- 9 Ответникът счита, че не е оправомощен да оборва или да оспорва предвидено в закона положение и че той само прилага съществуващата правна уредба. Той посочва, че категорията на работници в домакинство се състои от наемни лица, които в количествено отношение са малцинство спрямо общия брой участници в общия режим, но се съгласява, че тази група се състои предимно от жени. Ответникът посочва като възможна обосновка за изключването на работниците в домакинство от обезщетението за безработица различното положение на работодателя — глава на семейството в домакинството, който не е работодател на традиционна производствена единица, без с това да се накърнява стремежа на националния законодател за постепенно изравняване на правата и задълженията на работниците от специалните сектори.

Кратко изложение на мотивите за преюдициалното запитване

- 10 Запитващата юрисдикция отбелязва, че от гледна точка на вътрешното право решаването на спора е бързо и просто, тъй като, както приема в решението си ответникът, жалбоподателката иска нещо, което законът изрично забранява или отказва, а именно вноската за покриване на риска безработица в случая на работници от специалния режим на работниците в домакинство.
- 11 От гледна точка на правото на Съюза обаче решаването на спора не изглежда толкова ясно, тъй като спорната разпоредба, член 251, буква d) от LGSS, може да доведе до непряка дискриминация по отношение на жените и следователно да е в разрез по-специално с член 4, параграф 1 от Директива 79/7/ЕИО и член 5, буква б) от Директива 2006/54/ЕО.
- 12 Всъщност, както е видно от представените от жалбоподателката доказателства и както признава самият ответник, групата работници от специалната схема на работници в домакинството, е съставена почти изключително от лица от един-единствен пол, женският. Жалбата предоставя данни за това ниво на заетост, които са впечатляващи и които по никакъв начин не са оспорени от ответника, така че близо 100 % от категорията работници в домакинството в Испания са жени, а повече от една трета от тях са чужди гражданки.
- 13 Следователно спорната разпоредба има за адресат почти изцяло жените и отнема на работничките, които попадат в тази група, възможността да получават социални обезщетения за безработица, като забранява плащането на социалноосигурителни вноски за покриване на този риск, изключвайки това положение от закрилата на социалното осигуряване.
- 14 Спорната разпоредба очевидно е неутрална, доколкото текстът ѝ предвижда хомогенни адресати, но това не е така в действителност, тъй като групата на работниците в домакинството се състои предимно от жени и в голяма степен от чужди гражданки. Налице е отрицателна дискриминация, основана на пола, в ущърб на женския пол в областта на социалната закрила на заетостта, която може да е забранена от посочената правна уредба на Съюза. Така особеният характер на трудовото правоотношение що се отнася до тази група не може да води до неоправдано лишаване, за което няма никакви причини, от основни права, гарантирани както от правния ред на Съюза, така и от испанската конституция.